

Дослідження діагностичної інформативності якісного тесту циклооксигенази-2 при пухлинах зовнішніх статевих органів у жінок

О.О. Самохвалова

Національний інститут раку, м. Київ

У статті наведено результати дослідження діагностичної інформативності якісного тесту циклооксигенази-2 (COX-2) при пухлинах зовнішніх статевих органів у жінок.

Мета дослідження: оцінювання експресії молекулярного маркера COX-2 залежно від клінічних, топографічних, гістологічно-морфологічних особливостей пухлин зовнішніх статевих органів.

Матеріали та методи. Було проведено проспективне спостереження за 131 жінкою з пухлинами зовнішніх статевих органів. В усіх клінічних випадках проведено якісний тест COX-2.

Результати. Під час визначення діагностичної цінності якісного COX-2-тесту для клінічного стадіювання FIGO «шанси» (OR) виявлення COX-2-позитивного якісного тесту зростали при стадіях III (OR – 2,41) та IV (OR – 3,88). Установлено, що вірогідного значення якісний аналіз COX-2 набував з T3-стадії (78,6%) та був 100,0% маркером T4-стадії, а також за наявності Tx (100,0%).

За наявності метастазів у лімфатичних вузлах число COX-2-позитивних клінічних випадків залежно від ступеня ураження лімфатичних вузлів зросло до 44,4% при N1 (приріст в 1,92 разу) порівняно з 29,3% при N0, досягаючи 50,0% при N2 (вірогідність метастазування збільшилася у 2,41 разу).

Доведено, що за відсутності віддалених метастазів (M0) доля COX-2-позитивних випадків становила 33,1%, а за їхньої наявності (M1) – 50,0%. «Шанси» віддалених метастазів зростали з 1,97 при M0 до 4,0 при M1.

Установлено залежність вірогідної діагностичної цінності якісного COX-2-тесту від ступеня диференціювання пухлин зовнішніх статевих органів: за наявності високого ступеня диференціювання частота виявлення досягала 24,5% (OR – 1,0), за наявності помірного ступеня – 35,4% (OR – 1,68), низького ступеня – 44,0% (OR – 2,60), у разі наявності недиференційованих пухлин – 100,0% (OR – 10,0).

Під час оцінювання морфологічних особливостей пухлини діагностична інформативність якісного тесту підтверджена за наявності недиференційованого раку – у 100,0% випадків (OR – 5,0), аденокарциноми – у 60,0% випадків (OR – 2,83), меланоми злоякісної – у 40,0% випадків (OR – 1,25), а також плоскоклітинного зроговілого – у 32,0% (OR – 1,0) та плоскоклітинного незроговілого раку – у 36,0% випадків (OR – 1,07).

Заключення. Під час визначення особливостей локалізації первинної пухлини найбільша діагностична цінність якісного тесту встановлена для тотального ураження (100,0%, OR – 2,0), пухлин великих статевих губ (40,0%, OR – 1,29) та вульви (34,1%, OR – 1,0). У разі первинної локалізації пухлини у ділянці задньої статевої спайки вірогідної діагностичної цінності якісного COX-2-тесту не встановлено.

Ключові слова: циклооксигеназа-2, якісний тест, діагностична інформативність, пухлини зовнішніх статевих органів, жінки.

Results of diagnostic value the qualitative test of cyclooxygenase-2 in tumors of the external genital organs in women

O. O. Samokhvalova

The article presents the results of diagnostic value the qualitative test of cyclooxygenase-2 (COX-2) in tumors of the external genital organs in women.

The objective: to evaluate the expression of the molecular marker COX-2 depending on the clinical, topographic, histological and morphological features of tumors of the external genital organs.

Materials and methods. A prospective follow-up of 131 women with external genital tumors was conducted. In all clinical cases, a qualitative COX-2 test was performed.

Results. When determining the diagnostic value of a qualitative COX-2 test for FIGO clinical staging, the «chances» (OR) of detecting COX-2 positive in patients increased at stages III (OR – 2.41) and IV (OR – 3.88). During TNM-staging, the reliable value of the qualitative analysis of COX-2 was verified at the T3 stage (78.6%), T4 stage (100.0%), as well as in the presence of Tx (100.0%).

In the presence of metastases in the lymph nodes, the number of COX-2-positive clinical cases, depending on the degree of damage to the lymph nodes, increased to 44.4% with N1 (an increase of 1.92 times) compared with 29.3% with N0, reaching 50, 0% at N2 (the probability of metastasis increased by 2.41 times).

It was proved that in the absence of distant metastases (M0), the proportion of COX-2-positive cases was 33.1%, and in the presence of (M1) it was 50.0%. The «chances» of distant metastases increased from 1.97 at M0 to 4.0 at M1.

Reliable diagnostic value of a qualitative COX-2 test from the degree of differentiation of primary tumors of the external genital organs was established: in the presence of a high degree of differentiation, the detection rate reached 24.5% (OR – 1.0), with a moderate degree – 35.4% (OR – 1.68), in the presence of a low degree of differentiation – 44.0% (OR – 2.60), with undifferentiated tumors – 100.0% (OR – 10.0).

When assessing the morphological features of the tumor, the diagnostic informativeness of the qualitative test was confirmed in the presence of undifferentiated cancer in 100.0% of cases (OR – 5.0), adenocarcinomas – in 60.0% of cases (OR – 2.83), malignant melanoma – 40, 0% of cases (OR – 1.25), as well as squamous keratinizing – 32.0% (OR – 1.0) and squamous non-keratinizing cancer – 36.0% (OR – 1.07).

Conclusion. For the assessment of localization of the primary tumor, the greatest diagnostic value of the qualitative test was established for total lesion (100.0%, OR-2.0), labia majora pudendi (40.0%, OR-1.29) and vulva (34, 1%, OR – 1.0).

Key words: cyclooxygenase-2, qualitative test, diagnostic value, tumors of external genital organs, women.

Исследование диагностической информативности качественного теста циклооксигеназы-2 при опухолях наружных половых органов у женщин
Е.А. Самохвалова

В статье приведены результаты исследования диагностической информативности качественного теста циклооксигеназы-2 (СОХ-2) при опухолях наружных половых органов у женщин.

Цель исследования: оценка экспрессии молекулярного маркера СОХ-2 в зависимости от клинических, топографических, гистологических и морфологических особенностей опухолей наружных половых органов.

Материалы и методы. Было проведено проспективное наблюдение за 131 женщиной с опухолями наружных половых органов. Во всех клинических случаях проведен качественный тест СОХ-2.

Результаты. При определении диагностической ценности качественного СОХ-2-теста для клинического стадирования FIGO «шансы» (OR) выявления СОХ-2-позитивного качественного теста увеличивались при стадиях III (OR – 2,41) и IV (OR – 3,88). При TNM-стадировании достоверное значение качественного анализа СОХ-2 верифицировано при Т3-стадии (78,6%), Т4-стадии (100,0%), а также при наличии Тх (100,0%). При наличии метастазов в лимфатических узлах число СОХ-2-положительных клинических случаев в зависимости от степени поражения лимфатических узлов возросло до 44,4% при N1 (прирост в 1,92 раза) по сравнению с 29,3% при N0, достигая 50,0% при N2 (вероятность метастазирования увеличилась в 2,41 раза).

Доказано, что при отсутствии отдаленных метастазов (M0) доля СОХ-2-положительных случаев составляла 33,1%, а при их наличии (M1) – 50,0%. «Шансы» отдаленных метастазов возрастали с 1,97 при M0 до 4,0 при M1.

Установлено достоверную диагностическую ценность качественного СОХ-2-теста от степени дифференцировки первичных опухолей наружных половых органов: при наличии высокой степени дифференцировки частота выявления достигала 24,5% (OR – 1,0), при умеренной степени – 35,4% (OR – 1,68), при наличии низкой степени дифференцировки – 44,0% (OR – 2,60), при недифференцированных опухолях – 100,0% (OR – 10,0).

При оценке морфологических особенностей опухоли диагностическая информативность качественного теста подтверждена при наличии недифференцированного рака – в 100,0% случаев (OR – 5,0), аденокарциномы – в 60,0% случаев (OR – 2,83), меланомы злокачественной – в 40,0% случаев (OR – 1,25), а также плоскоклеточного ороговевающего – в 32,0% (OR – 1,0) и плоскоклеточного неороговевающего рака – в 36,0% (OR – 1,07).

Заключение. При определении особенностей локализации первичной опухоли диагностическая ценность качественного теста установлена для тотального поражения (100,0%, OR – 2,0), опухолей больших половых губ (40,0%, OR – 1,29) и вульвы (34,1%, OR – 1,0). При первичной локализации опухоли в области задней половой спайки достоверной диагностической ценности качественного СОХ-2-теста не установлено.

Ключевые слова: циклооксигеназа-2, качественный тест, диагностическая информативность, опухоли наружных половых органов, женщины.

Дослідження останніх років виявили важливу роль експресії циклооксигенази-2 (СОХ-2) у виникненні різних передпухлинних і пухлинних новоутворень: лейкоплакії та плоскоклітинного раку порожнини рота [9], злоякісних пухлин стравоходу, товстої кишки, легенів, грудної залози, вульви, нирки, сечового міхура, шкіри тощо [2, 4, 6, 14].

У тканинах виділяють кілька типів СОХ. Зокрема, тип СОХ-1 є конститутивним та наявний практично в усіх органах і тканинах. Натомість СОХ-2 є індукцибельною та у звичайних умовах наявна у невеликій кількості у речовині головного мозку та у кірковому шарі нирок. В інших тканинах експресія СОХ-2 є патологічною і індукується стимулювальними чинниками, зокрема фактором некрозу пухлин та мітогенними стимуляторами [3].

Пухлини з гіперекспресією СОХ-2 втрачають здатність до апоптозу, в них відбувається активація неангіогенезу і підвищення адгезії ракових клітин до екстрацелюлярного матриксу, що призводить до збільшення метастатичного потенціалу і несприятливого прогнозу онкологічного захворювання [5].

Оскільки експресія СОХ-2 регулюється цитокінами і факторами росту, даний фермент відіграє важливу і багатогранну роль у проліферації клітин [7, 8]. Існують дані про спільний механізм впливу СОХ-2 та фактора некрозу пухлин- α з інтерлейкіном-1 на транскрипцію фактора росту судинного ендотелія та його рецепторів, що призводить до неангіогенезу [12, 13, 15]. В експериментальних дослідженнях на тваринах доведена чітка залежність інтенсивності неангіогенезу та експресії СОХ-2 [10, 11].

Проте відповідних досліджень, які б підтверджували експресію СОХ-2 за наявності пухлин зовнішніх статевих органів та діагностичну цінність якісного тесту СОХ-2 залежно від клінічних та морфологічних особливостей пухлини, існує недостатньо.

Мета дослідження: оцінювання експресії молекулярного маркера СОХ-2 залежно від клінічних, топографічних, гістологічно-морфологічних особливостей пухлин зовнішніх статевих органів.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Було проведено проспективне спостереження за 131 хворою на рак зовнішніх статевих органів. Середній вік жінок становив $62,3 \pm 13,4$ року.

Відбір пацієнток для включення до дослідження проводили згідно з наступними критеріями:

- вік від 18 до 70 років,
- письмова згода пацієнток на участь у дослідженні,
- морфологічна ідентифікація пухлин зовнішніх статевих органів,
- наявність результатів дослідження маркерів VEGF-A та СОХ-2.

Для визначення стадії захворювання використовували системи TNM (UICC, 7-е видання, 2010) та FIGO.

Гістологічне та морфологічне дослідження проведені на матеріалі парафінових блоків біопсії. Гістологічне типування виконано з використанням рутинного (забарвлення гематоксиліном та еозин) та імуногістохімічного дослідження. Отриманий біопсійний матеріал фіксували у забуференому 10% формаліні з рН 7,4 та ущільнювали у парафіні із застосуванням гістіопротектора Histo-5 (Milestone, Італія). З парафінових блоків виготовляли гістологічні зрізи товщиною 5 мкм за допомогою мікротома Microm HM325 (Thermo Scientific, Німеччина). Зрізи забарвлювали гематоксиліном та еозином для проведення загального оцінювання пухлини.

Аналіз молекулярно-біологічного маркера СОХ-2 проведено у повному обсязі у 131 пацієнтки (100,0%) із застосуванням імуноферментного аналізу (ридер «PR2100-Sanofi diagnostic pasteur», Франція). Для цього використовували набори «RD-SyStTems» (США).

Для статистичного аналізу отриманих результатів використовували пакет програм оброблення даних загального призначення Statistica for Windows версії 7.0 (Stat Soft inc., США) та SPSS 17.0. Оцінювання ризику настання несприятливої події проводили з урахуванням абсолютного (AR) та відносного (RR) ризиків, а також відношення шансів (OR), з розрахунком довірчих інтервалів та критерію достовірності щодо RR та OR.

При $p < 0,05$ розбіжності вважали статистично вірогідними [1].

Таблиця 1

Відносна вірогідність та шанси верифікації клінічних стадій FIGO у жінок з пухлинами зовнішніх статевих органів залежно від результатів дослідження біомаркера COX-2

Показник	COX-2(+)		COX-2(-)		Усього, абс. число	OR
	Абс. число	%	Абс. число	%		
Стадія I	7	23,3	23	76,7	30	1,0
Стадія II	13	25,5	38	74,5	51	1,12
Стадія III	11	42,3	15	57,7	26	2,41
Стадія IV	13	51,2	11	45,8	24	3,88
Cumulative odds ratio (proportional odds model) [CI95%] – 2,52 [1,31–4,85]						
Generalized odds ratio (Agresti's alpha) [CI95%] – 2,16 [1,21–3,86]						
Cochran-Armitage test for linear trend: χ^2 – 7,57; p=0,006						

Таблиця 2

Відносна вірогідність та шанси критеріїв T1–T4 (TNM) у жінок з пухлинами зовнішніх статевих органів залежно від результатів дослідження біомаркера COX-2

Критерій	COX-2(+)		COX-2(-)		Усього, абс. число	OR
	Абс. число	%	Абс. число	%		
Tis	0	0,0	3	100,0	3	0,0
T1	12	29,3	29	70,7	41	1,0
T2	18	25,7	52	74,3	70	1,12
T3	11	78,6	3	21,4	14	12,0
T4	2	100,0	0	0,0	2	12,7
Tx	1	100,0	0	0,0	1	12,7
Cumulative odds ratio (proportional odds model) [CI95%] – 3,44 [1,77–6,67]						
Generalized odds ratio (Agresti's alpha) [CI95%] – 2,65 [1,32–5,33]						

Таблиця 3

Відносна вірогідність та шанси критеріїв N0–N2 (TNM) у жінок з пухлинами зовнішніх статевих органів залежно від результатів дослідження біомаркера COX-2

Критерій	COX-2(+)		COX-2(-)		Усього, абс. число	OR
	Абс. число	%	Абс. число	%		
N0	27	29,3	65	70,7	92	1,0
N1	12	44,4	15	55,6	27	1,93
N2	3	50,0	3	50,0	6	2,41
Nx	2	33,3	4	66,7	6	1,20
Cumulative odds ratio (proportional odds model) [CI95%] – 1,61 [0,73–3,59]						
Generalized odds ratio (Agresti's alpha) [CI95%] – 1,72 [0,95–3,10]						
Cochran-Armitage test for trend: χ^2 – 1,32; p=0,25						

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Первинним завданням було вивчення значення COX-2 при клінічному стадіюванні за системою FIGO. Відносна вірогідність та шанси верифікації клінічних стадій FIGO у жінок з пухлинами зовнішніх статевих органів залежно від результатів дослідження біомаркера COX-2 наведені у табл. 1.

Співвідношення COX-2-позитивних (+) та COX-2-негативних (-) обстежень залежало від клінічних стадій FIGO. «Шанси» (OR) виявлення COX-2(+) у пацієнтів зростали при стадіях III (OR – 2,41) та IV (OR – 3,88), при стадіях I та II вірогідно не відрізнялись (OR – 1,0 та 1,12 відповідно).

У процедурах лінійного тренду було встановлено вірогідну залежність за даними Cumulative odds ratio, Generalized odds ratio та Cochran-Armitage test for linear trend.

Відносна вірогідність та шанси критеріїв T1–T4 (TNM) у жінок з пухлинами зовнішніх статевих органів залежно від результатів дослідження біомаркера COX-2 представлені у табл. 2.

При якісному аналізі діагностична цінність якісного тесту COX-2 доведена при переході від Tis (COX-2(+) – 0,0%) до T1 та T2 (COX-2(+) – 29,3% та 25,7% відповідно).

Проте вірогідного клінічного значення якісний аналіз COX-2 набував, починаючи з T3-стадії (78,6%), та є 100,0% маркером T4-стадії, а також за наявності Tx (100,0%). «Шанси» (OR) якісного виявлення COX-2 зростають у 12 разів при T3-, T4- та Tx-стадіях порівняно з T1, що підтверджено вірогідними показниками Cumulative odds ratio та Generalized odds ratio (p<0,05; див. табл. 2).

Результати якісного аналізу COX-2 залежно від ступеня ураження лімфатичних вузлів наведені у табл. 3.

Число COX-2-позитивних клінічних випадків зростало до 44,4% при N1 порівняно з 29,3% при N0, досягаючи 50,0% при N2. За наявності Nx кількість COX-2-позитивних пацієнтів становила 33,3% випадків (див. табл. 3).

Вірогідність одностороннього лімфатичного метастазування збільшується при позитивному якісному тесті COX-2 в 1,92 разу, двостороннього лімфатичного метастазування – у 2,41 разу (див. табл. 3). Проте, на відміну від VEGF-A, вірогідної залежності лінійного тренду (Cumulative odds ratio, Generalized odds ratio та Cochran-Armitage test) не встановлено.

Дані якісного аналізу COX-2 для оцінювання появи віддалених метастазів наведені у табл. 4.

Таблиця 4

Відносна вірогідність та шанси критеріїв M0–M1 (TNM) у жінок з пухлинами зовнішніх статевих органів залежно від результатів дослідження біомаркера COX-2

Критерій	COX-2(+)		COX-2(-)		Усього, абс. число	OR
	Абс. число	%	Абс. число	%		
MX	1	20,0	4	80,0	5	1,0
M0	39	33,1	79	66,9	118	1,97
M1	4	50,0	4	50,0	8	4,0
Cumulative odds ratio (proportional odds model) [CI95%] – 2,07 [0,60–7,164]						
Generalized odds ratio (Agresti's alpha) [CI95%] – 2,04 [0,74–5,66]						
Cochran-Armitage test for trend: χ^2 – 1,38; p=0,24						

Таблиця 5

Відносна вірогідність та шанси високого, помірного та низького ступенів диференціювання пухлин зовнішніх статевих органів у жінок залежно від результатів дослідження біомаркера COX-2

Критерій	COX-2(+)		COX-2(-)		Усього, абс. число	OR
	Абс. число	%	Абс. число	%		
Високий	13	24,5	40	75,5	53	1,0
Помірний	18	35,3	33	64,7	51	1,68
Низький	11	44,0	14	56,0	25	2,60
Недиференційований	2	100,0	0	0,0	2	10,0
Cumulative odds ratio (proportional odds model) [CI95%] – 2,35 [1,23–4,52]						
Generalized odds ratio (Agresti's alpha) [CI95%] – 2,04 [1,10–3,77]						
Cochran-Armitage test for trend: χ^2 – 6,09; p=0,014						

Таблиця 6

Відносна вірогідність та шанси верифікації біомаркера COX-2 залежно від гістологічної характеристики первинної пухлини

Критерій	COX-2(+)		COX-2(-)		Усього, абс. число	OR
	Абс. число	%	Абс. число	%		
Рак плоскоклітинний зроговілий	25	32,0	53	68,0	78	1,0
Рак плоскоклітинний незроговілий	9	36,0	16	64,0	25	1,07
Рак базальноклітинний	0	0,0	2	100,0	2	0,0
Меланома злоякісна	2	40,0	3	60,0	5	1,25
Меланома веретеноподібна	0	0,0	1	100,0	1	0,0
Меланома змішана епітеліоїдна	0	0,0	1	100,0	1	0,0
Аденокарцинома	3	60,0	2	40,0	5	2,83
Саркома	0	0,0	1	100,0	1	0,0
Рак недиференційований	2	100,0	0	0,0	2	5,0
Cumulative odds ratio (proportional odds model) [CI95%] – 0,84 [0,35–2,02]						
Generalized odds ratio (Agresti's alpha) [CI95%] – 0,92 [0,46–1,86]						
Cochran-Armitage test for trend: χ^2 – 5,12; p=0,65						

Доля COX-2-позитивних клінічних випадків становила 33,1% за відсутності віддалених метастазів (M0) та 50,0% – за їхньої наявності (M1). Вірогідність віддалених метастазів збільшувалася з 1,97 при M0 до 4,0 при M1. Дані аналізу лінійного тренду (Cumulative odds ratio, Generalized odds ratio та Cochran-Armitage test) були невірогідними (p>0,05).

Результати якісного та кількісного дослідження COX-2 залежно від ступеня диференціювання первинної пухлини наведено у табл. 5.

Під час вивчення результатів якісного тесту, подібно до результатів якісного тесту дослідження VEGF-A, встановлено лінійний тренд залежності COX-2-позитивних випадків від ступеня диференціювання: за наявності високого ступеня диференціювання частота виявлення досягла 24,5% (OR – 1,0), за наявності помірного ступеня – 35,4% (OR – 1,68), низького ступеня – 44,0% (OR – 2,60), у разі недиференційованих пухлин – 100,0% (OR – 10,0) (див. табл. 5).

Відносна вірогідність та шанси верифікації біомаркера COX-2 залежно від гістологічної характеристики первинної пухлини представлені у табл. 6.

Діагностична інформативність якісного тесту підтверджена у випадках недиференційованого раку у 100,0% випадків (OR – 5,0), аденокарциноми – у 60,0% випадків (OR – 2,83), меланоми злоякісної – у 40,0% випадків (OR – 1,25), а також плоскоклітинного зроговілого – у 32,0% (OR – 1,0) та плоскоклітинного незроговілого раку – у 36,0% випадків (OR – 1,07).

Натомість при таких гістологічних формах, як рак базальноклітинний, меланома веретеноподібна, меланома змішана епітеліоїдна та саркома, діагностична інформативність якісного тесту VEGF не була підтверджена: Cumulative odds ratio – 0,84 [CI95%: 0,35–2,02], Generalized odds ratio – 0,92 [CI95%: 0,46–1,86], Cochran-Armitage – χ^2 5,12; p=0,65 (див. табл. 6).

Відносна вірогідність та шанси верифікації біомаркера COX-2 залежно від локалізації первинної пухлини представлені у табл. 7.

Найбільша діагностична цінність якісного тесту встановлена для тотального ураження (100,0%, OR – 2,0), далі – пухлини великих статевих губ (40,0%, OR – 1,29) та вульви (34,1%, OR – 1,0). Для таких локалізацій, як мала статеві губа, уражен-

Відносна вірогідність та шанси верифікації біомаркера COX-2 залежно від локалізації первинної пухлини

Локалізація	COX-2(+)		COX-2(-)		Усього, абс. число	OR
	Абс. число	%	Абс. число	%		
Вульва	29	34,1	56	65,9	85	1,0
Велика статева губа	8	40,0	12	60,0	20	1,29
Мала статева губа	2	22,2	7	77,8	9	0,55
Ураження обох статевих губ	1	25,0	3	75,0	4	0,64
Задня статева спайка	0	0,0	1	100,0	1	0,0
Бартолінова залоза	1	25,0	3	75,0	4	0,64
Клітор	1	16,7	5	83,3	6	0,39
Тотальне ураження	2	100,0	0	0,0	2	2,0
Cumulative odds ratio (proportional odds model) [CI95%] – 0,93 [0,43–2,0]						
Generalized odds ratio (Agresti's alpha) [CI95%] – 0,91 [0,47–1,76]						
Cochran-Armitage test for trend: χ^2 – 0,030; $p=0,862$						

ня обох статевих губ, бартолінова залоза, клітор, діагностична цінність якісного тесту була малоінформативною та становила 25,0% або менше: 22,2% (OR – 0,55), 25,0% (OR – 0,64), 25,0% (OR – 0,64), 16,7% (OR – 0,39) відповідно. У разі первинної локалізації пухлини у ділянці задньої статевої спайки діагностична цінність якісного COX-2-тесту становила 0,0%.

Слід також додати, що, згідно з множинним аналізом, отримані невірогідні дані (Cumulative odds ratio – 0,93 [CI95%: 0,43–2,0], Generalized odds ratio – 0,91 [CI95%: 0,47–1,76], Cochran-Armitage- χ^2 – 0,030; $p=0,862$), тому якісне оцінювання COX-2 не може використовуватись для верифікації первинної локалізації пухлин зовнішніх статевих органів.

ВИСНОВКИ

1. Під час визначення діагностичної цінності якісного COX-2-тесту для клінічного стадіювання FIGO «шанси» (OR) виявлення COX-2-позитивного якісного тесту зростає при стадіях III (OR – 2,41) та IV (OR – 3,88).

2. Під час якісного аналізу діагностична цінність тесту COX-2 доведена при переході від Tis (COX-2(+) – 0,0%) до T1 та T2 (COX-2(+) – 29,3% та 25,7% відповідно). Вірогідного значення якісний аналіз COX-2 набував з T3-стадії (78,6%) та був 100,0% маркером T4-стадії, а також за наявності Tx (100,0%).

3. Число COX-2-позитивних клінічних випадків залежно від ступеня ураження лімфатичних вузлів зростало до 44,4% при N1 (приріст в 1,92 разу) порівняно з 29,3% при N0, досягаючи 50,0% при N2 (вірогідність метастазування

збільшувалась у 2,41 разу). За наявності Nx кількість COX-2-позитивних пацієнтів становила 33,3%.

4. При якісному аналізі COX-2 для оцінювання віддалених метастазів доля COX-2-позитивних клінічних випадків становила 33,1% за відсутності віддалених метастазів (M0) та 50,0% – за їхньої наявності (M1). «Шанси» віддалених метастазів зростає з 1,97 при M0 до 4,0 при M1.

5. Установлено лінійний тренд залежності та діагностичної цінності якісного COX-2-тесту від ступеня диференціювання пухлин зовнішніх статевих органів: за наявності високого ступеня диференціювання частота виявлення досягала 24,5% (OR – 1,0), за помірного ступеня – 35,4% (OR – 1,68), за наявності низького ступеня – 44,0% (OR – 2,60), у разі наявності недиференційованих пухлин – 100,0% (OR – 10,0).

6. Під час оцінювання морфологічних особливостей пухлини діагностична інформативність якісного тесту підтверджена за наявності недиференційованого раку у 100,0% випадків (OR – 5,0), аденокарциноми – у 60,0% випадків (OR – 2,83), меланоми злоякісної – у 40,0% випадків (OR – 1,25), а також плоскоклітинного зроговілого – у 32,0% (OR – 1,0) та плоскоклітинного незроговілого раку – у 36,0% випадків (OR – 1,07).

7. Під час визначення особливостей локалізації первинної пухлини найбільша діагностична цінність якісного тесту встановлена для тотального ураження (100,0%, OR – 2,0), далі – пухлини великих статевих губ (40,0%, OR – 1,29) та вульви (34,1%, OR – 1,0). У разі первинної локалізації пухлини у ділянці задньої статевої спайки діагностична цінність якісного COX-2-тесту становила 0,0%.

Сведения об авторе

Самохвалова Елена Александровна – Отделение онкогинекологии Национального института рака, 03022, г. Киев, ул. Ломоносова, 33/43; тел.: (044) 259-01-73

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Реброва О.Ю. Статистический анализ медицинских данных. Применение пакета прикладных программ STATISTICA. – М.: Медиа-сфера, 2004. – 312 с.
2. Fons G, Burger MP, ten Kate FJ, van der Velden J. Assessment of promising protein markers for vulva cancer. Int J Gynecol Cancer. 2009; 19(4):756-60.
3. Haddad H., Engohan-Aloghe C., Belhaj S., et al. A very misleading vulvar tumor. Ann. Pathol. 2015; 35 (4): 368-370.
4. Haffty B.G., Yang Q., Moran M.S. Estrogen-dependent prognostic significance of cyclooxygenase-2 expression in early-stage invasive breast cancers treated with breast-conserving surgery and radiation. Int J Radiat Oncol Biol Phys. 2008;71 (4): 1006–1013.
5. Hennequart M., Pilote L., Cane S., Hoffmann D., et al. Constitutive IDO1 Expression in Human Tumors Is Driven by Cyclooxygenase-2 and Mediates Intrinsic Immune Resistance. Cancer Immunol Res. 2017; 5(8): 695-709.
6. Horn L.C., Purz S., Krump C. COX-2 and Her-2-neu are overexpressed in Paget's disease of the vulva and the breast: results of a preliminary study. Arch Gynecol Obstet. 2008; 277 (2): 135–138.
7. Hu M., Peluffo G., Chen H. Role of COX-2 in epithelial-stromal cell interactions and progression of ductal carcinoma in situ of the breast. Proc Natl Acad Sci U S A. 2009;106 (9): 3372–3377.
8. Javanjal P, Salhan S, Dhawan I, Das N, et al. Augmented Activity of Cyclooxygenase-2 in Tissue and Serum of Patients With Cervical Cancer. J Clin Lab Anal. 2016; 30(6): 1198-1207.
9. Ko S.H., Choi G.J., Lee J.H. et al. Differential effects of selective cyclooxygenase-2 inhibitors in inhibiting proliferation and induction of apoptosis in oral squamous cell carcinoma. Oncol Rep. 2008; 19 (2): 425–433.
10. Mitchell A, Newton JM, Brite K, Einspahr J, et al. Cyclooxygenase 2 expression in cervical intraepithelial neoplasia and vulvar cancer. J Low Genit Tract Dis. 2007; 11(2):80-5.
11. Raspollini MR, Asirelli G, Taddei GL. The role of angiogenesis and COX-2 expression in the evolution of vulvar lichen sclerosis to squamous cell carcinoma of the vulva. Gynecol Oncol. 2007; 106(3): 567-71.
12. Sunita BS, Sen A, Suhag V. To evaluate immunoreactivity of cyclooxygenase-2 in cases of endometrial carcinoma and correlate it with expression of p53 and vascular endothelial growth factor. J Cancer Res Ther. 2018; 14(6): 1366-1372.
13. Torricelli F, Mandato VD, Farnetti E, Abrate M, et al. Polymorphisms in cyclooxygenase-2 gene in endometrial cancer patients. Tumour Biol. 2015; 36(10): 7423-30.
14. Wang X., Colby J.K., Yang P. The resistance to the tumor suppressive effects of COX inhibitors and COX-2 gene disruption in TRAMP mice is associated with the loss of COX expression in prostate tissue. Carcinogenesis. 2008; 29 (1): 120–128.
15. Zhang X.H., Huang D.P., Guo G.L. Coexpression of VEGF-C and COX-2 and its association with lymphangiogenesis in human breast cancer. BMC Cancer. 2008; 8: 4.

Статья поступила в редакцию 10.09.2019